

Makale Bilgisi/Article Info

Geliş/Received: 19.10.2023 Kabul/Accepted: 12.12.2023

Araştırma Makalesi/Research Article, s./pp. 123-148.

ULUSLARARASI TİCARET ve LOJİSTİK LİSANSÜSTÜ EĞİTİM SÜRECİNİN ÖĞRETİM ÜYELERİNİN BAKIŞ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİⁱ

Pınar BEDLEKⁱⁱ, Sezen BOZYİĞİTⁱⁱⁱ

Öz

Bireylere lisans derecesinin ötesinde uzmanlaşma ve araştırma becerilerini geliştirme fırsatı sunan lisansüstü eğitimde yüksek nitelikli insan kaynağı yetiştirmek hedeflenmektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için, verilen eğitimin de kaliteli olması gerekmektedir. Bu noktada da lisansüstü eğitim süreci ve bu süreçte yaşananlar önem taşımaktadır. Bu sürecin değerlendirilmesi, varsa sorunların giderilmesi daha iyi bir lisansüstü eğitime zemin hazırlamaktadır. Sürecin değerlendirilmesinde, öğrenciler kadar öğretim üyelerinin görüşleri de dikkate alınmalıdır. Öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim süreci ve bu süreçte yaşadıkları sıkıntılar hakkındaki değerlendirmeleri bu alandaki eksikliklerin giderilmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim süreci ve bu süreçte karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklemini 2022-2023 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin farklı üniversitelerinde amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan 20 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Araştırmada veriler derinlemesine görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Toplanan veriler analiz edilirken betimsel analiz ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırma neticesinde Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerin en fazla akademik kariyer, mesleki gerekçe ve kişisel gelişim nedeniyle lisansüstü eğitim aldıkları, öğrencilerin verilen görevleri zamanında yapması ve öğretim üyeleriyle iletişim kurarken iletişim biçimlerine dikkat etmesinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin genellikle birinci dönem sonunda ve kendi tercihleri doğrultusunda danışman seçtikleri, bölümlerinde hem seçmeli hem de zorunlu derslerin beraber bulunduğu, tez konusu seçilirken öğrencinin ilgi alanına göre konu belirlendiği, öğrencinin zorlandığı yerde danışmanın konu seçiminde yardımcı olduğu, danışmanların aylık ya da ihtiyaç duyulduğunda öğrencileri ile iletişime geçtiği tespit edilmiştir. Ek olarak lisansüstü eğitim sürecinde öğrencinin sorumluluğunu zamanında yerine getirmeme, araştırma yapmama/bilmeme, devamsızlık, farklı lisans mezuniyetlerinin yarattığı sıkıntılar, mesleki uygulamaya dönük derslerin verilmemesi ve hocaların alan hocası olmaması, yazım hataları gibi unsurların çoğunlukla sorun oluşturduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalı, , Lisansüstü Eğitim, Öğretim Üyesi.

ⁱ 6-8 Eylül 2023 tarihinde gerçekleştirilen 3. Uluslararası Dijital İşletme, Yönetim ve Ekonomi Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

ⁱⁱ Doktora Öğrencisi, Tarsus Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalı, , e-posta:pinaarbedlek@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3457-8279.

ⁱⁱⁱ Prof. Dr., Tarsus Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, e-posta: sbozyigit@tarsus.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0951-3588.

Evaluation of International Trade and Logistics Postgraduate Education Process from the Perspective of Faculty Members

Abstract

Postgraduate education aims to train highly qualified human resources who can specialize and develop their research skills beyond their undergraduate degree. To achieve this goal, it is important to provide high-quality education. Evaluating the postgraduate education process and eliminating any problems that arise can pave the way for better postgraduate education. In order to evaluate the process, the opinions of both faculty members and students should be taken into account. The evaluations of faculty members and the issues they face during the postgraduate education process can help eliminate the deficiencies in this field. The research aims to reveal the opinions of faculty members working in the Department of International Trade and Logistics about the postgraduate education process and the problems they encounter. The sample consists of 20 faculty members from different universities in Turkey, selected by purposeful sampling method in the 2022-2023 academic year. In-depth interviews were conducted to collect data, and descriptive and content analysis were used to analyze the data. The research concluded that postgraduate students in the Department of International Trade and Logistics mainly pursue postgraduate education for academic career, professional development, and personal growth. It is important for students to complete their assigned duties on time and communicate effectively with faculty members. Students usually choose an advisor at the end of the first semester, and departments offer both elective and compulsory courses. The thesis topic is determined according to the student's interest, and the advisor helps the student choose the subject where the student has difficulty. Advisors meet with students monthly or as needed. In addition, it has been determined that elements such as the student's failure to fulfill his/her responsibilities on time during the graduate education process, not doing research/knowledge, absenteeism, problems caused by different undergraduate graduations, not giving professional practice-oriented courses and the professors not being field teachers, and clerical errors are often problems.

Keywords: *Department of International Trade And Logistics, Postgraduate Education, Faculty Member.*

Structured Abstract

In today's age, where success in all areas of life is associated with an educated workforce, people are at the intersection of both education and quality. Education is seen as a way for individuals to strengthen their future and enable individuals to gain the knowledge and skills desired by global markets. In our age, it is important to include educated and competent employees in the system, who will affect the performance and productivity of the logistics organization as a whole, for businesses to plan their logistics activities effectively. The international trade and logistics program is of great importance to train highly qualified human resources both academically and sectorally. Individuals even improve themselves professionally and gain an investigative, constructive, and creative identity by receiving postgraduate education in this field. During undergraduate or graduate education, faculty members influence students' important choices. In this context, faculty members' opinions regarding the educational process are important. Faculty members' evaluations about the postgraduate education process and the problems they experience during this process contribute to eliminating the deficiencies in this field. Therefore, the purpose of this research is to reveal the opinions of faculty members in the Department of International Trade and Logistics about the postgraduate education process and the problems they encounter in this process. This research was designed qualitatively. Phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used in this research. In phenomenology, which is a type of qualitative study, the aim is to elucidate an event, phenomenon, or situation. The "purposive sampling" method, one of the non-probability sampling types, was preferred in the research. The study group of this research consists of a total of 20 participants working in the Department of International Trade and Logistics, which has master's and doctoral programs at state and foundation universities in Turkey. The data of the research was obtained by in-depth interview method. In the study, descriptive and content analysis were used to analyse the collected data.

As a result of the research, from the perspective of the faculty members working in the Department of International Trade and Logistics, it has been concluded that postgraduate students receive postgraduate education mainly for an academic career. It was also stated that postgraduate education was taken for reasons such as professional reasons, personal development, and avoiding responsibility. In the Department of International Trade and Logistics, advisor selections are made mostly in the first semester and according to student preferences. Although the selection of advisors is generally based on student preference, it was stated by some participants that if the consultancy capacities of the selected professors are full, advisors can be appointed by the department chair. It has been determined that students in the Department of International Trade and Logistics generally choose courses according to their preferences and that elective and compulsory course options are available in most universities. It has been revealed that the most important factors in the Department of International Trade and Logistics are for students to complete their assigned tasks on time and communicate with the correct tone when communicating with faculty members. It has been determined that in the Department of International Trade and Logistics, the thesis topic is generally determined based on the student's field of interest and, in case of difficulty, with the recommendation of the advisor. Although the intensity was less, it was also stated by the participants that the thesis topic was determined based on data access, the gap in the literature, and the university's subject pool list. Faculty members working in the Department of International Trade and Logistics mostly stated that they would like to meet with students monthly and whenever needed. It has been determined that faculty members working in the Department of International Trade and Logistics mostly face the problem of not fulfilling their responsibilities on time. In addition, there are problems such as not doing/knowing about research, absenteeism, problems caused by different undergraduate degrees, not giving courses for professional practice, not having professors in the field, and spelling errors. When the faculty members' solution suggestions for the problems experienced in postgraduate education were examined, it was seen that the majority of the faculty members stated that the student should be willing. It was also emphasized that it is important for the student to do sufficient research, communicate regularly, increase the attendance rate, require a certain undergraduate degree when selecting students for the program, and select students with a good screening method.

Giriş

Yaşanılan küresel çağda değişim olgusunun yoğunluğu ve işletmelere olan etkisi her geçen gün daha fazla hissedilmektedir. Tek ve bütünlük bir dünya ekonomisinin oluşturulmasının hedeflendiği bu çağda gün geçtikçe insan ihtiyaçları farklılaşmakta, bu durum da dünya ticareti üzerinde etkili olarak ticari sınırların ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Küreselleşmeyle beraber ticari sınırların ortadan kalkması ile birlikte rekabet edebilirlik de ciddi boyutlara ulaşmaktadır. Rekabet edebilirlik olgusu, doğası gereği içerisinde dinamizmi barındırdığından, ülkelerin daima dinamik bir yapıda olması önem arz etmektedir. Lojistik sektörü de gerek ülkeler için dinamizmi korumak gerekse uluslararası ticareti etkilemek için en önemli unsurlardan birisi olarak görülmektedir (Bilgin ve Kazancı Sunaoglu, 2022, s. 326). Lojistik faaliyetlerin uluslararası ticaret işlemlerini kolaylaştırması ve uluslararası ticaretin de lojistik ekonomisini ve faaliyetlerini güçlendirmeye katkı sağlamasından dolayı uluslararası ticaret ve lojistik arasında karşılıklı bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür (Korkut, Yavuz, Zeren, 2021, s. 77).

Uluslararası ticarete önem arz eden lojistik sektörü hem kayda değer bir istihdam alanı yaratmakta hem de işletmelerin rekabet avantajı elde etmesinde önemli işlevler üstlenmektedir. Uluslararası ticaret ve lojistikte yaşanan gelişmeler ve artan rekabet olgusu nitelikli işgücü ihtiyacını artırmakta, bu da sektörün gelişebilmesi adına lojistik eğitimini ön plana çıkarmaktadır (Özkan, 2018, s. 52). Teknoloji ve bilimin hızla ilerlediği günümüz küresel dünyasında işletmelerin lojistik faaliyetlerini etkili ve verimli şekilde gerçekleştirebilmesi için tüm lojistik organizasyonlarını etkileyecek eğitilmiş bireylerin sistemde yer alması önem taşımaktadır.

Lisans eğitiminde edinilen bilgilerin güncel sorunlara çözüm üretecek düzeyde olduğu düşünüldüğünde, değişen dünya koşullarına uyum sağlayabilmek adına lisansüstü eğitime büyük görevler düşmektedir (Bedlek, 2022, s.52). Yükseköğretimde önemli bir paya sahip olan lisansüstü eğitim, lisans eğitimi sonrasında yüksek lisans ve doktora eğitimi ile tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik programlarını kapsamaktadır (Bozan, 2012, s. 181-182). Ülkenin ihtiyaç duyduğu bilim adamı, araştırmacı ve tüm meslek dalları için nitelikli insan gücü yetiştirme amacı taşıyan lisansüstü eğitimin kaliteli olması hedeflenmektedir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi ise belirli zaman aralıklarında eğitim sürecinin ve bu süreçte yaşanan problemlerin değerlendirilmesi ve çözülmesi ile mümkün hale gelmektedir. Lisansüstü eğitim süreci öğrenciler ya da öğretim üyeleri tarafından değerlendirilebilmektedir. Çünkü her iki tarafın da süreçle ya da karşı tarafla ilgili beklentileri veya yaşadığı sorunlar olabilmektedir. Bunların açığa çıkarılması lisansüstü eğitimde sürecin devamlılığının doğru bir biçimde sağlanabilmesi adına önem arz etmektedir.

Alanyazın incelendiğinde lisansüstü eğitim sürecinde öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerle ya da süreçle ilgili görüşlerine ilişkin farklı alanlarda çalışmaların (Topal, Sağlam, Akgün, 2017; Karadağ ve Özdemir, 2017; Demirdelen Alrawadieh ve Yazıt, 2021; Doğrul ve

Yanpar Yelken, 2022; Ercan ve Özkoç, 2022; Kahya, 2022) olduğu gözlenmiştir. Fakat bu konuda Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında yapılan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim süreci ve bu süreçte karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında öncelikle Uluslararası Ticaret ve Lojistik eğitimi, lisansüstü eğitim ve öğretim üyelerinin öğrencilerle ilgili görüşlerine dair farklı alanlarda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Daha sonra araştırmanın yöntemi açıklanmış, bulgular sunulmuş, sonuç ve tartışma bölümünde ise bulgular tartışılıp bulunan sonuçların önemi üzerinde durulmuştur.

Kavramsal Çerçeve

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Eğitiminin Önemi

Ekonomiler teknoloji, iletişim ve ticaret alanında birbirine giderek yakınlaşmakta, ayrıca üretim ve pazarlamanın uluslararasılaşması süreci zorlu bir rekabet ortamını da beraberinde getirmektedir. İşletmeler ulusal ve uluslararası arenada üretim ve dağıtımdaki başarılarına ek olarak söz konusu iki kavramın önemli ara yüzü olan lojistik hizmetlerle daha çok rekabet avantajı elde edebilmektedir (Babacan, 2003, s. 8). Lojistik sektörünün etkin olabilmesi teknolojik gelişmeler çerçevesinde lojistik sürecinin planlanması adına kullanılan yazılımlara, yeni teknik ve sistemlere, araç ve donanımların bu sistemlere uygun duruma getirilmesine bağlıdır. Ayrıca lojistiğin hizmet sektörü olması sebebiyle yoğun işgücüne gereksinim de duyulmaktadır (Çıkmak, 2016, s. 2). Hizmet sektörü olması ve emek yoğun yönünün bulunması sebebiyle lojistik sektörü rekabet avantajı elde etme konusunda istihdam yapısını önemli hale getirmekte, çalışan sayısı, çalışma koşulları ve ücret, çalışanların sahip olduğu eğitim düzeyi ve donanım rekabet avantajı elde etmede etkili olmaktadır (Bozyiğit, 2016, s. 134). Nitelikli işgücünün işletmeye rekabet avantajı sağlaması, bireylere hizmet içi eğitimler vermekten öte üniversiteler bazında eğitim verilmesinin önemini gündeme getirmektedir. Çünkü sektörün ilerleyebilmesi ve gelişebilmesi eğitilmiş bireylerin sektörde yer almasıyla mümkün olmaktadır (Özkan, 2018, s. 56-57). Hayatın hemen her alanında başarının eğitilmiş işgücüsüyle ilişkili görüldüğü günümüzde eğitim ve kalitenin kesiştiği noktada insan bulunmaktadır. Eğitim, hem bireylerin geleceklerini sağlamlaştırabilmelerinin yolu olarak görülmekte hem de bireylerin küresel piyasaların arzu ettiği bilgi ve becerileri kazanmasına olanak sağlamaktadır (Çakaloz, 2008, s. 26).

Çağımızda işletmelerin lojistik faaliyetlerini etkin bir biçimde planlayabilmesi ve 21. yüzyılın işinde uzman lojistikçilerinin yetiştirilmesi maksadıyla eğitimciler ve sektör temsilcilerinin kapsamlı lojistik eğitimi verilmesi adına işbirliği içinde olması, lojistik organizasyonun performansını ve üretkenliğini bir bütün olarak etkileyecek olan eğitilmiş ve yetkin çalışanların sisteme dâhil edilmesi büyük önem arz etmektedir (Daud, 2012; Özoğlu, Senir, Büyükkeklik, 2020). Bu sebeple sektör temsilcileri tarafından üniversitelerden lojistik konusunda yetkin bireylerin yetiştirilmesi talep edilmektedir (Özoğlu vd., 2020, s. 21). Bu talep doğrultusunda da üniversiteler bünyesinde Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümleri

açılmaya başlanmıştır. 2021 YÖK Atlas Raporuna göre Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümü dokuzu vakıf olmak üzere toplam 41 üniversitede bulunmaktadır (Bedlek, 2022, s. 51).

Lisansüstü Eğitim

Bireyler lisans eğitiminde edindikleri bilgiler ile günümüzdeki belli sorulara cevap verebilecek yetkinlikleri bünyesinde bulundurmaktadır. Fakat sürekli gelişen teknoloji ve bilgi ile birlikte değişen dünyada bireylerin çağa ayak uydurabilmesi, gelişim ve değişimde öncü rolüne sahip olabilmeleri için edindikleri bilgileri sürekli yenilemeleri ve öğrenmeye istekli hale gelmeleri gerekmektedir (Aydemir ve Çam, 2015, s. 7). Bilim adamı yetiştirme sürecinin bir lisans programından mezun olduktan sonra yüksek lisans programına kaydolmakla başladığı düşünüldüğünde, lisansüstü eğitimin önemi daha iyi bir biçimde anlaşılmaktadır (Sezgin, Kavgacı, Kılınç, 2011, s. 163). Lisansüstü eğitim, lisans eğitimine bağlı olan yüksek lisans ve doktora ile sanatta yeterlik ve tıpta uzmanlık ile bu programların gerektirdiği öğretim, eğitim, bilimsel araştırma ve uygulama faaliyetlerinden meydana gelen eğitim şeklinde ifade edilmektedir (Sevinç, 2001, s. 126). Lisans eğitiminde edinilemeyen özel bilgi ve beceriler lisansüstü eğitim ile kazanılmaya çalışılmaktadır (Yılmaz, 2008, s. 47). Lisansüstü eğitiminin amacı; bireyin kendini istek ve ihtiyaçları doğrultusunda geliştirmesi süreci olmasının yanı sıra, ülke kalkınması için zorunlu görülen nitelikli insan gücünü hazırlamak ve bu eğitimi en iyi şekilde aktaracak bilim insanlarını yetiştirmektir (Bülbül, 2003, s. 167). Günümüzde üniversitelere öğretim elemanı yetiştirmenin dışında, endüstriyel alanlarda ve diğer çalışma alanlarında iş edinmenin bir ön koşulu olarak yüksek lisans ve doktora derecesinin de aranır hale gelmesi, lisansüstü eğitime olan ihtiyacın artmasına sebep olmaktadır (Karaman ve Bakırcı, 2010, s. 111). Bireyler lisansüstü eğitim alarak mesleki açıdan kendilerini geliştirmekte ve araştırmacı, yapıcı ve yaratıcı bir kimlik kazanmaktadır (Sayan ve Aksu, 2005, s. 60).

Bilginin elde edilmesi sürecinde, eğitim vasıtasıyla yetiştirilecek olan bireylerde sorgulayan, araştıran, üreten, eleştiren, analiz ve sentez yapabilen, öğrenen, esnek, yaratıcı, programlar kapsamında projeler ortaya koyabilen, problem çözme yeteneğine sahip olan, bilime önem veren, kendi başına karar alabilen ve teknolojiden faydalanabilen özellikler mevcut olmalıdır (Bayar ve Duran, 2019; Akyürek, 2022; Dilci, 2019). Bu bağlamda bireylerin eğitim düzeylerini yükseltecek akademisyenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Gerek akademik gerekse sektörel açıdan yüksek nitelikli insan kaynağını yetiştirmek adına Uluslararası Ticaret ve Lojistik programı büyük önem taşımaktadır.

Bedlek (2022), çalışmasında, Türkiye’de Uluslararası Ticaret ve Lojistik alanında yüksek lisans eğitimi veren 14 devlet, 10 vakıf üniversitesinin bulunduğunu; 17 üniversitenin tezli ve tezsiz yüksek lisans programı, yedi üniversitenin ise tezli yüksek lisans programının mevcut olduğunu belirtmiştir. Çalışma kapsamına Uluslararası Ticaret ve Lojistik ile Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Ana Bilim Dalları alınmıştır. Bunun yanısıra beş tanesi devlet, üç tanesi vakıf üniversitesi olmak üzere toplam sekiz üniversitede de doktora programının olduğu dile getirilmiştir.

Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Eğitim Süreci Hakkındaki Görüşleri ile İlgili Olarak Yapılan Çalışmalar

Yükseköğretim kurumlarında lisans veya lisansüstü eğitim süreci belirli bir alanın uzmanı veya profesyoneli olan akademisyenler tarafından yürütülmektedir. Üniversitelerde görev alan akademisyenler ders verme, araştırma, ders ve tez danışmanlığı, bilirkişilik, jüri üyeliği yapma, rapor hazırlama, sınav veya ödev değerlendirme gibi birçok görevi yürütmekle yükümlüdür (Aydın, 2019, s. 28-29). Bu açıdan bakıldığında akademisyenlik bir meslek değil, bir yaşam biçimidir. Lisansüstü eğitimde sürecin devamlılığının sağlanabilmesi adına akademisyenler önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir. Akademisyenlerin, hakkında herhangi bir bilgiye sahip olunmayan şeyleri araştırması, bu konulara eleştirel ve sorgulayıcı yaklaşım tarzı ile bakması onu diğer meslek gruplarından ayıran özelliğidir (Kahya, 2022, s. 22).

Lisans veya lisansüstü eğitim sürecinde öğretim üyeleri öğrencilerin önemli seçimlerinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim süreci ve öğrenciler hakkındaki görüş ve değerlendirmeleri önem taşımaktadır. Alanyazın incelendiğinde lisansüstü eğitim sürecinde öğretim üyelerinin süreç ve lisansüstü öğrencilerle ilgili görüşlerine ilişkin farklı alanlarda çalışmaların olduğu gözlenmiştir. Bunlar;

Kaya, Sezgin ve Kavcar (2005) çalışmalarında Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı Anabilim Dallarındaki lisansüstü eğitim programlarında öğrenim gören öğrencilerin ve görev alan öğretim üyelerinin süreçteki görüşlerini belirleme ve eksiklikleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda lisansüstü öğrencilere verilen derslerin nicelik olarak yeterli olmasına rağmen nitelik olarak kısmen yeterli olduğu, lisansüstü eğitimde alınan derslerin öğrencilerin bilimsel araştırma süreç becerilerini kısmen geliştirdiği, öğretim elemanlarının ikinci tez danışmanına olumlu baktığı, öğretim üyelerinin programda daha fazla yabancı dilde ders okutulmasına ve programdaki tüm derslerin seçmeli olmasına olumsuz baktığı, üniversite kütüphanesini kaynak olarak yetersiz buldukları saptanmıştır.

Karakütük, Aydın ve Abalı (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırma lisansüstü öğretimin sorunları konusunda Ankara'daki devlet ve vakıf üniversitelerinin lisansüstü enstitü yöneticilerinin görüşlerini belirleme amacı taşımaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğretim üyelerinin tez danışmanlıklarının fazla olduğu, lisansüstü eğitimin amaçlarına ulaşamadığı, öğrenci kontenjanlarının ülke gereksinimlerine göre belirlenemediği, doktora tez izleme sürecinin sorunsuz işlemediği, enstitüde program açılan anabilim dalında görev alan öğretim üyelerinin sayısının yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Topal, Sağlam ve Akgün (2017) çalışmasında lisansüstü eğitim alan öğrencilerin ve bu düzeyde eğitim veren öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim sürecinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretim üyelerinin lisansüstü eğitimde karşılaştıkları sorunlara yönelik lisansüstü eğitimde formatın yeniden yapılandırılması, öğrenci alım kriterlerinin değiştirilmesi ve istekli bireylerin bu eğitimi

alması, sıkılaştırılmış denetim ve rehberlik faaliyetlerinin olması gibi çözüm önerilerinin olduğu yargısına ulaşılmıştır.

Karadağ ve Özdemir (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada danışman öğretim üyeleri ve doktora öğrencilerinin doktora eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin neler olduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma neticesinde öğretim üyelerinin doktora eğitimine başlayacak olan öğrencilerin iletişim becerisine sahip, sorgulayabilen, yaratıcı ve sabırlı olan, alanla ilgili temel ilke ve kuramlara hakim, doktora yapmaya istekli, teori ve uygulamayı bütünleştirebilen kişiler olmasını istedikleri, ek olarak lisans ve yüksek lisansın aynı alanda yapılmasına, ALES, yabancı dil gibi becerilere sahip olunmasına önem verdikleri saptanmıştır.

Demirdelen Alrawadieh ve Yazıt (2021) tarafından yapılan çalışma turizm alanında doktora eğitimi veren akademisyenler ile söz konusu alanda eğitim gören öğrencilerin görüş ve düşüncelerini ortaya koymuştur. Örneklemini 20 akademisyen ve 20 doktora öğrencisinin oluşturduğu çalışmada veriler derinlemesine görüşme vasıtasıyla toplanmıştır. Öğretim üyeleri tarafından lisansüstü öğrencilerin en çok araştırma yöntemleri ve akademik yazım konusunda yetersiz olduğu dile getirilmiştir.

Kahya (2022), yaptığı çalışmada öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerini belirlemiştir. Çalışmanın örneklemini dört farklı üniversitede görev alan 12 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda öğrencilerin öğretim üyeleriyle doğru zamanda ve düzgün iletişim kurmalarının önemli olduğu, az okuma yapıldığı, devam sorunu, zaman yönetimi, motivasyon eksikliği, söz konusu alandaki derslerin pratikten uzak olması gibi birçok sorunun olduğu görülmüştür.

Doğrul ve Yanpar Yelken (2022) araştırmasında lisansüstü öğrencilerin öğretim elemanlarından; öğretim elemanlarının lisansüstü öğrencilerden beklentilerini ve metaforik algılarını belirlemeyi amaçlamıştır. 26 lisansüstü öğrencisi ve 12 öğretim elemanı ile gerçekleştirilen çalışmada açık uçlu anket formuyla elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden bilimsel bakış açısı ve hâkimiyet, alana ilgili olma, akademik okur-yazarlık, çok yönlü olma (yaratıcılık, üretkenlik, genel kültür), çok yönlü bakış açısına sahip olma (eleştirel, sorgulayıcı, keşfedici), fikirlerini özgürce ifade etme, sevgi-saygı çerçevesinde hareket etme, sorumluluk sahibi olma, grup çalışmalarına yatkın, entelektüel olma gibi beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ercan ve Özkoç (2022) çalışmasında Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakültesinde görev alan öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 10 öğretim üyesinden oluşmaktadır. Çalışma neticesinde öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden araştırma yöntem tekniklerini çok iyi bilmeleri ve proje hazırlamaları, sık okuma yapmaları ve alan ile ilgili alanyazına hakim olmaları, öğretim üyelerine karşı saygılı ve dürüst olmaları, derslere devam etmeleri ve istekli olmaları, zaman

yönetimi sürecini iyi ayarlayarak gerek sosyalleşme gerekse diğer aktivitelere vakit ayırabilmeleri gibi beklentilerinin olduğu vurgulanmıştır.

Araştırmanın Metodolojisi

Bu araştırmanın amacı Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim süreci ve bu süreçte karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Alanyazın incelendiğinde Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev yapan öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim süreci hakkındaki görüşlerine ilişkin bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple bu araştırma her geçen gün sayısı giderek artan Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümündeki öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim süreci ve bu süreçte karşılaştıkları sorunları ayrıntılı olarak ele almayı, Enstitüler ile lisansüstü öğrencilere önerilerde bulunmayı, bu alanda daha önce yapılan bir çalışmaya rastlanılmadığından alanda söz konusu boşluğu doldurmayı ve ileride gerçekleştirilecek çalışmalara katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma bireylerin söz konusu olaylardaki yaşantılarına yönelik sorulara cevap vermesi amacıyla kullanılmaktadır. Yani nitel araştırma olay ve bilinmeyene ilişkin ne, nerede, ne zaman, niçin, nasıl sorularıyla ilgilenmektedir (Perfield, 2005, akt. Turgut, 2014). Nitel araştırmalarda araştırma sonuçları evrene genellenememesine rağmen tümevarımsal bir yaklaşım sergilemesi, belirli durumlara ve kişilere odaklanması, sayılardan ziyade ifadeler üzerinden değerlendirmeler yapmaya olanak sağlaması dolayısıyla sosyal bilimlerde sık sık tercih edilmektedir (Güler, Halıçoğlu ve Taşgın, 2015, s. 45-46). Nitel araştırmalar sosyoloji, psikoloji, çevre psikolojisi, felsefe, antropoloji, dilbilim gibi çeşitli bilim dallarına dayanan güçlü kuramsal bir temele sahiptir (Karagöz, 2021, s. 890).

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik desenden faydalanılmıştır. Nitel bir çalışma türü olan fenomenolojide bir olayın, olgunun veya durumun aydınlatılması söz konusudur (Baysal ve Hocaoğlu, 2019, s. 127). Bir fenomene yönelik bireysel deneyimleri evrensel nitelikteki bir açıklamaya indirgemek fenomenolojinin temel amacıdır (Creswel, 2021, s. 79). Bu doğrultudan hareketle bu çalışmada Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyelerinin eğitim süreci ve bu süreçte karşılaştıkları sorunlara dair görüşleri, ortak deneyimleri ve bunları nasıl algıladıkları ele alınmaktadır.

Araştırmanın ana sorusu "Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyelerinin eğitim süreci ve bu süreçte karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir. Bu ana soru çerçevesinde de katılımcılara aşağıdaki sorular sorulmuştur.

- 1- UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitim alma amacı sizce ne/lerdir?

- 2- UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencileri danışman seçimini ne zaman ve nasıl yapmaktadır? Bunun ile ilgili sıkıntılar yaşanmakta mıdır? Yaşanıyorsa ne gibi sıkıntılar yaşanmaktadır?
- 3- UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrenciler ders seçimlerini nasıl yapmaktadır? Seçmeli veya zorunlu ders seçeneği var mı?
- 4- UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerin öğretim üyeleri ile iletişimlerinde dikkat etmesi gereken unsurlar nelerdir?
- 5- UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrenciler tez konusunu nasıl belirlemektedir?
- 6- Öğretim üyeleri UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencileriyle ne sıklıkta görüşmeyi tercih etmektedir?
- 7- UTL ana bilim dalında lisansüstü eğitim sürecinde ne gibi sorunlar yaşanmaktadır?
- 8- UTL ana bilim dalında öğretim üyelerinin lisansüstü eğitimde karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmada olasılığa dayalı olmayan örnekleme türlerinden biri olan “amaçlı örnekleme” yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmacının kendi bilgi ve becerisine dayanarak ana kütleden çalışma grubu seçtiği amaçlı örnekleme yönteminde araştırmacı çalışma yürüttüğü konu ile ilgili sorulara cevap alabileceği bireylere ulaşmaya çalışmaktadır (Karagöz, 2021, s. 236). Dolayısıyla katılımcılar rastgele seçilmeyip araştırmacının yargısına göre belirlenmektedir. Araştırmacının örneklemin öğeleri, elemanları ve paydaşların seçiminde öngörüsüne ve bilgisine dayanarak karar vermesi amaçlı örnekleme yönteminin dezavantajı olarak değerlendirilmesine rağmen genellemenin değil, derinlik ve yoğunluğun amaç edinilmesinden dolayı bu yöntem nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan bir örnekleme yöntemidir (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2019, s. 169). Amaçlı örnekleme yöntemi araştırmanın konusunu oluşturan, kişi, olay veya duruma ilişkin belirlenmiş amaç doğrultusunda ayrıntılı ve kapsamlı bilgi elde etme amacı taşımaktadır (Şahan ve Uyangör, 2021; Şahin ve Karakuş, 2019; Korkmaz, 2020). Bu araştırmada çalışma grubunun çeşitliliğini sağlamak adına amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu örnekleme yönteminde amaç görelisi olarak küçük bir örneklem grubu oluşturarak, probleme taraf olabilecek çalışma grubunun seçimini maksimum derecede yansıtmaktır (Yazar ve Keskin, 2020, s. 233). Araştırmada Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyelerinin eğitim sürecine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarabilmek adına farklı üniversitelerden kadın ve erkek öğretim üyelerine yer verilmiştir.

Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında belli bir kural bulunmamasıyla birlikte araştırmada incelenecek durum sayısındaki artışın örneklem büyüklüğünü de artıracığı, incelenecek konunun derinliği artıkça örneklem büyüklüğünün

azalacağı, toplanan veriler tekrar etmeye başlayıncaya kadar veri sayısının artacağı dile getirilmektedir (Karagöz, 2021, s. 897-898). Bununla birlikte fenomenolojik araştırma için önerilen en önemli veri toplama yönteminin görüşme yöntemi olduğu ve 5 ile 25 katılımcı ile gerçekleştirilecek görüşmelerin fenomenolojik araştırmanın amacına ulaşabilmesi adına yeterli bir sayı olduğuna dair kanaat bulunmaktadır. (Güler vd., 2015, s. 44). Başkale (2016), ise derinlemesine görüşme yönteminde yaklaşık 30 kişi ile görüşme yapılmasının yeterli olacağını dile getirmektedir.

Bu araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin devlet ve vakıf üniversitelerinde yüksek lisans ve doktora programına sahip olan Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev yapan toplam 20 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışma grubu içerisinde bulunan katılımcılar K1, K2, K3, K4, K5, K6..... biçiminde kodlanmış olarak yer almaktadır. Tablo 1'de katılımcılara ilişkin demografik özelliklere detaylı bir biçimde yer verilmektedir.

Tablo 1: UTL ana bilim dalında lisansüstü düzeyde eğitim veren katılımcılara ilişkin demografik bilgiler

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Unvan	Üniversite Türü
K1	Kadın	43	Prof. Dr	Devlet
K2	Erkek	53	Doç. Dr	Vakıf
K3	Erkek	45	Doç. Dr	Devlet
K4	Erkek	50	Prof. Dr	Devlet
K5	Kadın	33	Dr. Öğr. Üyesi	Vakıf
K6	Erkek	38	Doç. Dr	Devlet
K7	Erkek	55	Prof. Dr	Vakıf
K8	Erkek	56	Prof. Dr	Vakıf
K9	Erkek	52	Dr. Öğr. Üyesi	Devlet
K10	Kadın	65	Prof. Dr	Vakıf
K11	Kadın	50	Prof. Dr	Devlet
K12	Erkek	69	Prof. Dr	Vakıf
K13	Erkek	54	Prof. Dr	Vakıf
K14	Erkek	35	Doç. Dr	Vakıf
K15	Erkek	50	Prof. Dr	Vakıf
K16	Erkek	74	Prof. Dr	Vakıf
K17	Erkek	47	Doç. Dr	Devlet
K18	Kadın	65	Prof. Dr	Vakıf
K19	Erkek	55	Prof. Dr	Devlet
K20	Erkek	45	Prof. Dr	Devlet

Tablo 1'de görüldüğü üzere Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında lisansüstü düzeyde eğitim veren katılımcıların 15'ini erkekler, beşini kadınlar oluşturmaktadır. Tablo incelendiğinde çalışma grubunun çoğunun orta yaşa sahip katılımcılardan oluştuğu gözlenmektedir. Öğretim üyelerinin dokuz tanesi devlet, 11 tanesi vakıf üniversitelerinde eğitim vermektedir. Lisansüstü düzeyde eğitim veren öğretim üyelerinin unvan dağılımı incelendiğinde 13 katılımcının profesör, beş katılımcının doçent, iki katılımcının ise doktor öğretim üyesi olduğu gözlenmiştir. Son olarak çalışma kapsamına dâhil edilen dokuz üniversitenin beş tanesi devlet, dört tanesi vakıf üniversitesi şeklindedir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri derinlemesine görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Görüşme yöntemi, görüşmeci tarafından çalışmanın amacına uygun soruların katılımcılara yöneltilerek katılımcının bu konu hakkındaki davranış, düşünce ve hislerini açığa çıkaran nitel veri toplama ve araştırma yöntemidir (Bilim, 2015, s. 235). Görüşme yönteminin yapısal olmayan niteliği görüşme yapan kişiye çalışmanın amacına ilişkin derinlemesine araştırma yapma olanağı sağlamasıdır (Karaca, 2021, s. 70). Görüşme yöntemi, katılımcıların konu hakkındaki düşüncelerine yönelik detaylı bilgi sunmasının yanı sıra söz konusu katılımcının bakış açısı ve bir olgu ya da olaya ilişkin görüşleri hakkında da bilgi vermektedir (Ocak, 2019, s. 236). Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, katılımcılardan özel bilgilerin istendiği kısımlarda yapılandırılmış tekniklerin kullanıldığı, araştırmanın geri kalan bölümünde açık uçlu soruların yöneltildiği, soruların yerinin değiştirilebildiği ve sorulara verilen cevapların uzun olması veya ek soruların sorulabilmesinden ötürü not alma ya da ses kaydının gerekli olabileceği bir yöntemdir (Çelebi ve Orman, 2021, s. 153).

1. Adım	2. Adım	3. Adım
<p>Alanyazın Taraması</p> <p>Araştırma Probleminin Belirlenmesi</p> <p>Araştırma Yönteminin Belirlenmesi</p> <p>Uzman Görüşlerinin Alınması</p> <p>Pilot Uygulama</p> <p>Görüşme Formunun Nihai Şekline Kavuşturulması</p>	<p>Öğretim Üyelerinin Belirlenip Randevu Talep Edilmesi</p> <p>Dönüş Yapan Öğretim Üyelerinden Görüşmeler İçin Randevu Alınması</p>	<p>Öğretim Üyeleriyle Görüşmelerin Gerçekleştirilmesi</p>

Şekil 1: Veri toplama süreci

Şekil 1’de görüldüğü üzere araştırmacı tarafından gerekli alanyazın taraması yapılmış ve sorular oluşturulurken alanyazında konuya ilişkin yapılan çalışmalardan (Topal vd. 2017, Kahya 2022, Karadağ ve Özdemir, 2017) yararlanılmıştır. Pilot uygulama gerçekleştirilmeden önce sorular araştırma alanında uzman iki akademisyen tarafından incelenmiş, daha sonra sorulara ilişkin anlaşılmayan ya da aynı cevabın verilmesine neden olan soruların bulunup bulunmadığının belirlenebilmesi adına beş öğretim üyesi ile ön test gerçekleştirilmiştir. Ön test sonrası hocaların geri bildirim neticesinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşmeler 16.11.2022 ve 17.05.2023 tarih aralığında gerçekleştirilmiştir. Öncelikle Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan öğretim üyelerine elektronik posta ile ve gerekli görüldüğü durumlarda telefon aracılığı ile ulaşıp araştırmaya ilişkin gerekli

bilgilendirmeler yapılmış ve randevu talep edilmiştir. Görüşme talebini kabul eden beş öğretim üyesi ile yüz yüze, 15 öğretim üyesi ile telefon aracılığıyla görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme süreleri öğretim üyelerinin müsaitlik durumlarına göre değişmekle birlikte yaklaşık 25-40 dakika aralığında gerçekleştirilmiştir. Verilen bilgilerin bilimsel araştırma amacıyla kullanılacağı ve ses kayıtlarının yalnızca araştırmacı tarafından dinleneceği bilgisi öğretim üyelerine verilmiş olup yüz yüze ve telefon aracılığıyla gerçekleştirilen görüşmeler öğretim üyelerinin onayı alınarak ses kayıt cihazlarıyla kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan görüşmelerin tümü araştırmacı tarafından tek tek dinlenerek araştırmada kullanılacak şekilde yazılı hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada, toplanan verilerin analiz edilmesinde betimsel ve içerik analizinden faydalanılmıştır. Elde edilmiş bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunma amacı taşıyan betimsel analizde, çeşitli veri toplama yöntemleriyle elde edilen veriler daha önce belirlenen kategorilere (tema) göre özetlenip yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 256). Bu doğrultuda görüşmelerin gerçekleştirildiği bireylerin görüşlerinin daha iyi bir biçimde yansıtılabilmesi amacıyla sık sık doğrudan alıntılara başvurulabilmektedir (Özdemir, 2010, s. 336). Betimsel analizin dört aşamada gerçekleştiği dile getirilmektedir (Karagöz, 2021, s. 928-929). Birinci aşamada verileri analiz edebilmek amacıyla bir çerçeve oluşturulmaktadır. İkinci aşamada oluşturulan çerçeve kapsamında veriler mantıklı ve anlamlı bir şekilde bir araya getirilerek düzenlenmektedir. Üçüncü aşamada araştırmacı tarafından düzenlenmiş veriler tanımlanmaktadır. Son aşamada ise tanımlanan bulgular açıklanmakta, ilişkilendirilmekte ve anlamlandırılmaktadır.

Nitel veri analizinde sıklıkla kullanılan yöntemlerden biri olan içerik analizi ise verilerin dikkatli bir biçimde hazırlanması, kodlanması ve yorumlanması neticesinde ortaya çıkan sonuçların paylaşılması esasına dayanmaktadır. İçerik analizi yöntemi hem yeni teori ve modellerin geliştirilmesine imkân tanımakta hem de mevcut teori ve modellerin test edilmesi veya doğrulanmasına olanak sağlamaktadır (Güler vd., 2015, s. 332). İçerik analizinde öncelikle araştırmacı tarafından araştırma konusuna ilişkin kategoriler geliştirilmekte, daha sonra da incelenen veri setinde kategorilerin içerisinde yer alan kelime, cümle ya da resimler sayılmaktadır (Özdemir, 2010, s. 335). Araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcıların verdikleri cevaplar belirlenen araştırma sorularından hareketle tablolaştırılmış ve sayı olarak yazılmıştır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Veri toplama yöntemi her ne olursa olsun araştırmacının cevabını aradığı soru ya da problemlere doğru cevap verebilmesi bilimsel araştırmaların temel amacıdır. Bu sebepten ötürü geçerlik ve güvenilirlik unsurlarına özel bir önem verilmektedir (Coşkun vd., 2019, s. 146). Geçerlik, bir test ya da ölçeğin ölçmeyi amaçladığı şeyi gerçekten ölçüp ölçmediğini ve ölçeğin doğru olup olmadığını ortaya çıkaran bir kavramdır. (Joppe, 2000, akt. Golafshani, 2003). Güvenirlik ise bir ölçeğin ölçmek istediği unsuru tutarlı ve istikrarlı bir biçimde ölçme

derecesidir (Tutar ve Tuncay Erdem, 2022, s. 329). İçerik analizinde güvenilirlik zaman açısından ve araştırmacılar arası güvenilirlik olmak üzere iki şekilde sağlanabilmektedir. Araştırmacılar arası güvenilirlikte farklı araştırmacılar tarafından aynı kodlama teknikleri kullanılarak aynı analiz gerçekleştirilmekte, zaman açısından güvenilirlikte ise araştırmacı aynı kurallar çerçevesinde iletişim içeriğini iki farklı zamanda kodlamaktadır (Bozyiğit, 2016, s. 139). Bu araştırmada güvenilirliğin sağlanması adına veriler farklı araştırmacılar tarafından aynı kodlama teknikleri kullanılarak kodlanmış ve 0,724 Kappa istatistiği elde edilmiştir.

Nitel araştırmalarda elde edilen verilerin detaylı bir biçimde raporlanması ve sonuçlara nasıl ulaşıldığının açık bir şekilde belirtilmesi geçerliğin önemli ölçütlerindedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 291). Bu sebeple görüşme soruları hazırlandıktan sonra görüşme formu araştırma alanında uzman iki akademisyen tarafından incelenmiş, daha sonra beş öğretim üyesi ile ön test gerçekleştirilmiş ve geribildirimler sonrası görüşme sorularına son hali verilmiştir. Bunun yanı sıra geçerliği sağlayabilmek adına verilerin nasıl elde edildiği, ne tür cevaplar alındığı açık bir biçimde ortaya konmuş ayrıca katılımcı görüşlerine ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu nedenle araştırmacının geçerlik ve güvenilirlik koşullarını taşıdığı düşünülmektedir.

Bulgular

Bu bölümde araştırma çerçevesinde edinilen bilgiler analiz edilmiş ve gerçekleştirilen analizlere ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilmiş olan bu araştırmada sorulan sorular ve bunlara verilen cevaplar aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. Katılımcılar kendilerine yöneltilen bazı sorulara birden fazla görüş belirttiğinden ötürü bazı tablolarda 20'den fazla cevaba yer verilmiştir.

Tablo 2. Birinci soru ve katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar

Soru	Cevaplar	n
UTL anabilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitim alma amacı sizce ne/lerdir?	Akademik Kariyer	19
	Mesleki Gerekçe	14
	Kişisel Gelişim	9
	Sorumluluktan Kaçma	7
	İş Bulabilmek	5
	Sosyal Çevre Edinmek	2
	Öğrenciliğin Devamı İsteği	1
Toplam	57	

UTL anabilim dalında görev alan öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitim alma amaçlarına yönelik verdiği cevaplar Tablo 2'de gösterilmektedir. Öğretim üyelerinin cevapları incelendiğinde "akademik kariyer" yapma isteğinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Ayrıca benzer şekilde ağırlıklı olarak "mesleki gerekçe", "kişisel gelişim" ve "sorumluluktan kaçma" gibi nedenlerden ötürü lisansüstü eğitimin alındığı ifade edilmektedir. Özel sektörde işine katkı sağlama, görevde yükselme, maaş artışı, kurumda kendi özlük haklarının iyileştirilmesi, daha uygun pozisyonlarda çalışma, kariyerine katkı sağlama gibi ifadeler "mesleki gerekçe" kategorisinde, askerlikten kaçma, evlilikten kaçma

gibi söylemler sorumluluktan kaçma kategorisinde, bilgi ve görgüsünü artırmak, farklılık yaratmak, diploma isteği gibi ifadeler ise kişisel gelişim kategorisinde ele alınmıştır. Katılımcıların konu hakkındaki görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Türkiye şartlarında genelde daha iyi bir kariyer elde etmek amacıyla yapılmaktadır. Bunun yanı sıra üniversiteden mezun olduktan sonra iş bulamayan öğrenciler madem bir veya iki yılını iş arama ile geçecek bu bir veya iki yılını değerlendirilim mantığıyla da yapmaktadır. Çok az öğrenci bizi akademik olarak ileriye götürebilecek nasıl çalışmalar yapabiliriz düşüncesiyle yapmaktadır. Onlar da zaten daha sonrasında doktora devam ediyorlar ama bunların sayısı nispeten kısıtlı. Herkes yüksek lisans yaptığından dolayı farklılaşabilir miyiz düşüncesiyle doktora yönelenler de var.” (K15)

“Genelde terfi almak ve kendi işini kurmak amacıyla yapılmaktadır.” (K16)

“Çeşitli amaçlar mevcuttur. Kimisi işe girebilmek için, kimisi akademisyen olmak için, kimisi askerlik ertelemek amacıyla yapıyor. Çok az bir kesim de kendi bilgisine katkı sağlamak amacıyla gelmektedir.” (K17)

Tablo 3. İkinci soru ve katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar

Soru	Cevaplar	n
UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencileri danışman seçimini ne zaman yapmaktadır?	Birinci Dönem Sonu	
	İkinci Dönem Sonu	15
	Kayıt Olduktan Sonra	2
	Yeterlik Öncesi	3
	Yeterlik Sonrası	1
	Toplam	1
		22
UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencileri danışman seçimini nasıl yapmaktadır?	Öğrenci Tercihine Göre	18
	Otomatik Atama	2
	Toplam	20
Bunun ile ilgili sıkıntılar yaşanmakta mıdır?	Evet	5
	Hayır	15
	Toplam	20
Ne gibi sıkıntılar yaşanmaktadır?	Alan Uyuşmazlığı	3
	İletişim Sıkıntısı	1
	Alandaki Hoca Sayısının Azlığından Ötürü	1
	Tez Kalitesinde Düşüş	
	Toplam	5

Tablo 3’te UTL anabilim dalında öğrenim gören öğrencilerin danışman seçimlerini ne zaman ve nasıl yaptıkları, bu konuda herhangi bir sıkıntı yaşanıp yaşanmadığı ve bu sıkıntıların neler olduğu sorusuna verilen cevaplar yer almaktadır. Tablo 3’te de görüldüğü üzere danışman seçimlerinin çoğunlukla birinci dönemin sonunda yapıldığı, çoğunlukla öğrenci tercihi ile gerçekleştirildiği ve genellikle sıkıntı yaşanmamakla beraber bazen alan uyumsuzluğu, iletişim sıkıntısı veya hoca sayısının az olmasından dolayı tez kalitesinde düşüş olduğu dile getirilmiştir. Bazı öğretim üyeleri danışman seçimi aşamasında yüksek lisans ve doktora ayırımı yaptığından ötürü yeterlik öncesi ve sonrası şeklinde kategori oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda yer almaktadır:

"Birinci dönemin sonunda yapılıyor. Hocaları tanımaları açısından bir dönem opsiyon veriyoruz. Öğrenciler üç danışman tercihinde bulunuyor. Öncelikli olarak öğrencinin ilk tercih ettiği danışman atanmaya çalışılıyor. Öğrencinin ilk seçtiği hocanın öğrenci yükü fazlaysa ikinci veya üçüncü alternatifler değerlendiriliyor. Eğer ikinci ve üçüncü alternatif hocada da yoğunluk varsa anabilim dalı başkanı kendisi bir atama gerçekleştiriyor." (K11)

"Bizde öğrenci çalışacağı konuyu belirler. O konuya yatkın olan hocaları danışman olarak atıyoruz. Yani enstitü istediği hocayı atamaz. Bölüm belirler danışman hocaları. Ama onu kendisi değil öğrenciden aldığı geri dönüş ile belirler. Yani öğrenci lojistik çalışıyorsa o konuda yetkin olan hocaya, uluslararası ticaret çalışıyorsa o konuda yetkin olan hocaya yönlendiriyoruz. Yüksek lisansta ikinci dönemde, doktora da yeterlikten önce yapıyoruz." (K13)

"Danışman seçimi kaydolduktan sonra derslere başlar başlamaz yapılıyor. Öğrenci kayıt yaptırırken hangi danışmanı istediğine dair form dolduruyor. Ona göre bir danışman atanıyor. Sonraki dönemlerde öğrenci istediğinde danışmanını değiştirebiliyor." (K19)

Tablo 4. Üçüncü soru ve katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar

Soru	Cevaplar	n
UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrenciler ders seçimlerini nasıl yapmaktadır?	Kendi Tercihine Göre	15
	Danışman Görüşüne Göre	1
	Anabilim Dalı Başkanı Tercihine Göre	4
	Toplam	20
Seçmeli veya zorunlu ders seçeneği var mı?	Evet, Seçmeli ve Zorunlu	12
	Evet, Hepsi Seçmeli	4
	Hayır, Hepsi Zorunlu	4
	Toplam	20

Tablo 4'te lisansüstü öğrencilerin ders seçimlerini nasıl yaptıkları ile seçmeli ve zorunlu ders seçeneğinin mevcut olup olmadığına ilişkin cevaplar gösterilmektedir. Tabloya göre öğrenciler ders seçimlerini en çok "kendi tercihinin göre" gerçekleştirmektedir. Ayrıca öğretim üyelerinin çoğunluğu tarafından seçmeli ve zorunlu ders seçeneğinin mevcut olduğu dile getirilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları aşağıdaki gibidir:

"Bütün derslerimiz seçmelidir. Öğrenciler istediği dersi seçme hakkına sahiptir." (K6)

"Seçmeli ve zorunlu ders seçimimiz bulunmaktadır. Öğrenciler istediği dersi seçebiliyorlar." (K20)

"Bizim üniversitede seçmeli dersler çok açılmıyor dönemlik dersler açılıyor ve öğrenci o dersleri seçiyor. Bir tanesi zorunlu, diğerleri zorunlu seçmeli derslerdir." (K5)

Tablo 5. Dördüncü soru ve katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar

Soru	Cevaplar	n
UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerin öğretim üyeleri iletişimlerinde dikkat etmesi gereken unsurlar nelerdir?	Üslup	10
	Verilen Görevleri Zamanında Yapma	10
	Sürekli İletişim	7
	Haberli İletişim	3
	Toplam	30

Tablo 5'te UTL anabilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerin öğretim üyeleriyle iletişim kurarken dikkat etmesi gereken unsurlar bulunmaktadır. Tablodan da görüldüğü üzere öğretim üyeleri öğrencilerin en fazla "üslup" ve "verilen görevleri zamanında yapma" unsuruna dikkat etmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Ek olarak "sürekli iletişim" halinde olmaları da lisansüstü öğrencilerden beklenen unsurlar arasında yer almaktadır. Sevgi ve saygı, hoca öğrenci ilişkisi çerçevesinde iletişim, yazışma kuralları, iletişim hataları yapmama gibi hususlar üslup kategorisinde değerlendirilmiştir. Verilen tüm görevlerin gerekli ve etkili şekilde yapılması, verilen ödevlerin veya tez aşamasında istenilen düzenlemelerin zamanında yapılması, derse zamanında katılım, tez izleme dönemlerine ait zamanların kaçırılmaması, raporların gerekli süreler içinde verilmesi gibi ifadeler ise verilen görevleri zamanında yapma kategorisinde ele alınmıştır. Katılımcı görüşlerinin bir kısmı aşağıda gösterilmektedir:

"Derse katılım sağlamasını, zamanında gelmesini istiyorum. Zaten öğrenciler saygı çerçevesinde iletişim kurmaktadır." (K11)

"En başta bizimle iletişim halinde olmaları diyebilirim. Çünkü bizim öğrenciler dersleri bile alırken piyasada çalıştıkları için dersleri umursamıyorlar ve derslere girmiyorlar. Ancak bir ödev veya sınav zamanı ortaya çıkıyorlar. Özellikle tez aşamasında konu belirlendikten sonra öğrencileri birkaç ay boyunca görmediğimiz bile olabiliyor. Yani konuşarak tartışarak bu süreci ilerletebilmek istiyoruz. Ama bunu kendi öğrencilerimizde çok fazla göremiyoruz." (K14)

"Ben öğrencilerimden son derece memnunum. Çok saygılılar ve iletişimleri çok güzel. Benim beklediğim verilen ödevleri zamanında yapmaları veya tez aşamasında istediğim düzenlemeleri, çalışmasını istediğim konuları çalışıp gelmesidir. Doktora öğrencilerimiz çalışan kesim olduğu için bu zamansal olarak biraz daha uzayabiliyor. Ama ben iletişim açısından herhangi bir sorun yaşamadım." (K10)

Tablo 6. Beşinci soru ve katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar

Soru	Cevaplar	n
UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrenciler tez konusunu nasıl belirmektedir?	İlgi Alanından Hareketle	19
	Zorlanırsa Danışman Önerisi	18
	Veri Ulaşımından Hareketle	6
	Üniversitenin Konu Havuzu Listesinden Hareketle	5
	Alanyazındaki Boşluktan Hareketle	3
	Toplam	51

Tablo 6'da görüldüğü üzere öğretim üyelerine UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrenciler tez konusunu nasıl belirmektedir sorusu yöneltildiğinde tez konusunun çoğunlukla öğrencinin "ilgi alanından hareketle" belirlendiği cevabı alınmıştır. Bunun yanı sıra öğrenci "zorlanırsa danışman önerisi ile" de tez konusunun belirlendiği dile getirilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda yer almaktadır:

"Öncelikle çok sık çalışılan tez konusunun olmamasına dikkat ediyorum. Öğrencilerin çalışmak istediği alan ve konu hakkında alternatifli konular belirlemesini istiyorum. Sonra belirlemiş oldukları konularla benim kafamdaki konularla karşılaştırıyoruz. Ama yine tez konusunun seçiminde öncelik her zaman öğrenciye aittir. Danışman olarak ben bu

konuda sadece yönlendiriciyimdir. Fakat öğrenci tez konusu bulmakta zorlanıyorsa alternatifli konular sunarım. Öğrenci onlar arasındanseçimini gerçekleştirir.” (K4)

“Başlangıçta öğrencinin ilgisini çeken alanı netleştirmesini bekliyoruz. Bu eğilimi netleştirdikten sonra danışmanla beraber tez konusuna karar veriliyor. Öğrenciler tez konusu bulmakta zorlandığında üniversitemizin tez havuzundan yararlanmalarını istiyoruz veya kendimiz alternatif konu önerilerinde bulunuyoruz.”(K8)

“Öncelikle öğrenciye çalışmak istediği bir konunun olup olmadığını soruyoruz. Yoksa da araştırma yapmasını istiyoruz. Hangi konuya yatkınsa o konuyu çalışabiliyor veya danışman o konuyu uyarlayabiliyor. Herhangi bir dayatma bulunmamaktadır. Ortaklaşa karar veriliyor.”(K9)

Tablo 7. Altıncı soru ve katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar

Soru	Cevaplar	n
Öğretim üyeleri UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencileriyle ne sıklıkta görüşmeyi tercih etmektedir?	Aylık	6
	İhtiyaç Duyulduğunda	6
	Haftalık	5
	2-3 Haftada Bir	3
	Toplam	20

Tablo 7’de öğretim üyelerinin UTL ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencileriyle görüşme sıklığına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tabloda “aylık” ve “ihtiyaç duyulduğunda” ifadelerinin öne çıkan cevaplar arasında yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların bir kısmının görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Hem ders hem de tez aşamasında en az haftada bir görüşmek isterim.” (K7)

“Onların talep ettikleri sıklıkla görüşürüm. Ne zaman talep ederlerse o zaman görüşürüm. Eğer uzun süre ortalıkta görünmezlerse ben yazarım kendilerine. Lisansüstü öğrencileri akli başında insanlar olduğundan zaman yönetimini onlara bırakıyorum.”(K19)

“Öğrencilerin ayda bir görüşmeye gelmesini isterim. Öyle olmadığında işlertikaniyor, öğrenci de uzaklaşmaya başlıyor, toparlanması zaman alıyor. Dönemin sonunda hocam okul uzayacak, atılacağım veya ücret ödeyeceğim gibi kaygılarla bizi sıkıştırmaya başlıyorlar. Bu sebeple öğrencilerin ayda bir görüşmeye gelmelerini istiyorum.” (K2)

Tablo 8. Yedinci soru ve katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar

Soru	Cevaplar	n
UTL ana bilim dalında lisansüstü eğitim sürecinde ne gibi sorunlar yaşanmaktadır?	Sorumluluğu Zamanında Yerine Getirmeme	9
	Araştırma Yapmama/Bilmeme	6
	Devamsızlık	4
	Farklı Lisans Mezuniyetlerinin Yarattığı Sıkıntılar	4
	Mesleki Uygulamaya Dönük Derslerin Verilmemesi	3
	Hocaların Alan Hocası Olmaması	3
	Yazım Hataları	3
	İhtiyaçtan Fazla Kontenjan Açılması	2
	Danışman İlgisizliği veya Yönlendirme Eksikliği	1
	Danışmanın Eş Yazar Gibi Çalışması	1
	Toplam	36

Tablo 8’de UTL anabilim dalında lisansüstü eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde “sorumluluğu zamanında yerine

getirmeme" unsurunun ilk sırada geldiği görülmektedir. Bunun yanı sıra "araştırma yapmama/bilmeme", "farklı lisans mezuniyetlerinin yarattığı sıkıntılar" ve "devamsızlık" unsurlarının da en çok karşılaşılan sorunlar arasında yer aldığı gözlenmiştir. Katılımcıların bir kısmının görüşleri şu şekildedir:

"En büyük problem öğrencilerin bilimsel araştırma dersi almalarına rağmen hiçalmamış gibi davranmalarındır. Seminer yazarken tez yazım kılavuzuna bakmıyorlar. Maalesef bazı öğrenciler inanılmaz kötü cümleler kuruyor. Yani yazım hataları o kadar fazla ki düzeltmek çok zor olmaktadır. Bu hataların düzeltilmesini de hocadan bekliyorlar. Yani yazayım yanıtlarımı hoca düzeltsin istiyorlar. Danışmanlıktan ziyade eş yazarlık bekliyorlar. Doktora öğrencilerinin yazdıkları yüksek lisans öğrencilerine göre daha iyi çünkü bu konuda daha bilinçliler." (K1)

"Uluslararası Ticaret ve Lojistikte bölümünde ziraat, endüstri mühendisliği, işletme, iktisat gibi pek çok farklı alandan alımlar söz konusudur. Öncelikle akademik hayatın bir standart hale getirilmesi gerekiyor. İkinci olarak müfredatlarda derslerin çoğu mesleki konular değil, mesleki derslerin olmamasının yanı sıra dersi anlatan hocalar dersin hocası değil. Çünkü bu alanda yetişmiş hoca sayısı çok sınırlı."(K13)

"Kişiye bağlı olarak değişiyor. Bazı öğrenciler hakkını vererek yapıyor. Bazı öğrenciler ise çok rahat. Sona bırakma alışkanlığı var. Dolayısıyla en büyük problem tez yazmanın bir yaşam biçimi olduğunu sindirememeleridir. Onları sindiriyorsa ve belli bir çalışma programına giriyorsa sorun kalmıyor. Bazen de danışman hocanın ilgisizliği ve yönlendirme yapmaması da problem olabiliyor." (K12)

Tablo 9. Sekizinci soru ve katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar

Soru	Cevaplar	n
UTL ana bilim dalında öğretim üyelerinin lisansüstü eğitimde karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?	Öğrenci İstekli Olmalı	6
	Öğrenci Yeterli Araştırmayı Yapmalı	4
	Programa Öğrenci Seçilirken Belli Lisans Mezuniyeti Aranmalı	4
	Düzenli İletişim Kurmalı	3
	Devam Yüzdesi Artırılmalı	3
	İyi Bir Eleme Yöntemi İle Öğrenci Seçimi Gerçekleştirilmeli	3
	Çok Fazla Kontenjan Açılmamalı	2
	Proje -Uygulama Bazlı Eğitime Ağırlık Verilmeli	2
	Makale Üretmeden Savunmaya Girmemeli	2
	Araştırma Yöntemleri Dersi İyi Öğretilmeli	1
	Danışman Yol Gösterici Olmalı	1
	Veri Tabanlarına Rahat Ulaşım Sağlanabilmeli	1
	Farklı Anabilim Dallarından Ders Almalı	1
	UTL'ye Uygun Dersler Verilmeli	1
	Hocalar Dersin Hocası Olmalı	1
	Dil Faktörüne Önem Verilmeli	1
	Toplam	35

Tablo 9'da UTL anabilim dalında öğretim üyelerinin lisansüstü eğitimde karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri gösterilmektedir. Tabloya göre öğretim elemanlarının ağırlıklı olarak "öğrenci istekli olmalı" görüşünü belirttikleri gözlenmektedir. Ayrıca öğretim üyeleri tarafından "öğrenci yeterli araştırma yapmalı", "düzenli iletişim kurmalı", "devam yüzdesi artırılmalı", "programa öğrenci seçilirken belli lisans mezuniyeti aranmalı" ve "iyi bir eleme yöntemi ile öğrenci seçimi gerçekleştirilmeli" gibi unsurların da göz önünde

bulundurulması gerektiği ifade edilmiştir. Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Öğrencilerin hocalarla düzenli iletişime geçmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin gerçekten yüksek lisans ve doktora yapmak istemeleri ve bunun için çaba harcamaları gerekmektedir. Çünkü yüksek lisans ve doktora tezi yazmak öğrencinin görevidir fakat bizim üniversitede hoca danışmanlıktan ziyade eş yazar gibi çalışmaktadır. Öğrencinin çok fazla kaynak taraması gerekmektedir. Öğrenci çok fazla Türkçe kaynak kullanmakta, İngilizce kaynak kullanımı yetersiz kalmaktadır. Öğrenci yeterli araştırmayı yapmadığı halde İngilizce kaynak bulamadım diyor. Öğrencinin daha araştırmacı olması gerekiyor.” (K1)

“Çok fazla kontenjan çıkılmaması kanaatindeyim. Bunlara bir kısıt getirilmelidir. Bu işin bir sistematigi olmalıdır. Çok fazla kontenjan açıldığında hem öğrenci bulamıyoruz hem de gelen öğrencinin kapasitesi çok düşük oluyor. Bilimsel bir disiplinle akademik araştırma yapmaya uygun öğrenciler gelmiyor. Akademisyen olma süreci usta çırak ilişkisi gibi işleme gereken bir süreçtir. Fakat bunu da her öğrenci alamıyor maalesef.” (K3)

“Sanırım lisansüstü eğitimde bir adaylarla ilgili bir çözüm önerisi getirilebilir. Yanıbu seçim sisteminin biraz daha değiştirilmesi söz konusu olabilir. İkinci bir durum lisansüstü eğitimde proje bazlı eğitim biraz zayıfkalmaktadır. Daha çok teorik ders anlatımı ve ardından tez aşaması gelmektedir. Proje bazlı çalışmaların yapılması lisansüstü eğitimin kalitesini biraz daha artırabilir.” (K4)

Sonuç Tartışma ve Öneriler

Yükseköğretimin diğer kademelerinde olduğu gibi lisansüstünde de öğretim üyelerinin süreçle ve bu süreçte yaşadıkları sorunlarla ilgili görüşleri önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu araştırmada Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev yapan öğretim üyelerinin eğitim süreci ve bu süreçle ilgili olarak karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmış ve öğretim üyelerinin bakış açısından hareketle lisansüstü eğitimin kalitesini artırmaya yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur. Araştırmada bir olayı, olguyu veya durumu aydınlatma amacı taşıyan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme yöntemi ile elde edilen veriler analiz edilirken betimsel analiz ve içerik analizinden yararlanılmıştır.

Araştırma neticesinde Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyelerinin bakış açısından hareketle lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerin ağırlıklı olarak akademik kariyer amacıyla lisansüstü eğitim aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar tarafından akademik kariyer amacı ile lisansüstü eğitime başlayan öğrencilerin program düzeylerinin çoğunlukla doktora olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca mesleki gerekçe, kişisel gelişim, sorumluluktan kaçma gibi nedenlerle de lisansüstü eğitimin alındığı ifade edilmiştir. Araştırma sonuçlarına paralel biçimde Topal vd. (2017) de çalışmasında öğrencilerin lisansüstü eğitim alma amaçlarının çoğunlukla akademik kariyer, askerlik görevini erteleme, sosyal statü kazanma, mesleğinde kendini geliştirme, işinde yükselme ve ek ücret, iş hayatına atılana kadar okuldan ayrılmama olduğunu belirtmiştir. Lisansüstünde çoğu öğrencinin amacı akademik kariyer yapıp üniversitede hoca olmak olsa da bu olasılığın çok yüksek bir olasılık olmadığı, lisansüstü eğitim alan her öğrencinin öğretim elemanı

olamayacağı bilinmektedir. Bazı durumlarda öğrenciler bunu süreç içerisinde anlayıp lisansüstü eğitime son vermektedir. Bu nedenle her lisansüstü mezununun üniversitede hoca olmayacağı öğrencilere ifade edilmeli, lisansüstünün sadece akademik kariyer için yapılmadığı açıklanıp avantajları ve zorlukları öğrencilere sürecin başında anlatılmalıdır.

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında danışman seçimlerinin çoğunlukla birinci dönemde ve öğrenci tercihlerine göre yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Karadağ ve Özdemir (2017) çalışmasında danışman atanması sürecinde öğrenci tercihlerinin göz önünde bulundurulduğu fakat söz konusu sürecin etkili bir şekilde işlemediğini vurgulamıştır. Danışman seçiminin genellikle öğrenci tercihinin göre gerçekleştirilmesine rağmen bazı katılımcılar tarafından seçilen hocaların danışmanlık kapasitelerinin dolu olması durumunda anabilim dalı başkanlığı tarafından da danışman atanmasının gerçekleştirilebileceği dile getirilmiştir. Ek olarak birçok öğretim üyesi tarafından bu süreçte sıkıntı yaşanmadığı belirtilse de nadir olmakla beraber alan uyumsuzluğu, iletişim sıkıntısı veya hoca sayısının az olmasından dolayı tez kalitesinde düşüşün söz konusu olduğu saptanmıştır. Danışman seçimlerinin öğrenci tercihinin göre gerçekleştirilmesinin gerek öğrenci gerekse öğretim üyesi açısından sürecin daha etkili ve verimli biçimde yürütülmesine olanak sağlayacağı fakat anabilim dalı başkanlığı tarafından belirlenmesi durumunda hoca öğrenci arasında alan uyumsuzluğunun söz konusu olabileceği bunun da çıktılarda kaliteyi düşüreceği düşünülmektedir. Lisansüstünde öğrencinin süreç boyunca anlaşabileceği, iyi iletişim kurabileceği bir danışmanla çalışması önem arz etmektedir. Danışmanın ana bilim dalı başkanlığı tarafından atanması durumunun minimum seviyeye düşürülmesi hem program çıktılarında kalitenin artmasına hem de hoca öğrenci arasındaki alan uyumsuzluğunun ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacaktır.

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında öğrencilerin ders seçimlerini genellikle kendi tercihinin göre gerçekleştirdiği ve üniversitelerin çoğunda seçmeli ve zorunlu ders seçeneğinin mevcut olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sayısı az olmakla beraber ders seçimlerinin danışman görüşüne göre ve anabilim dalı başkanlığına göre belirlendiği de ortaya çıkmıştır. Ders seçiminin çoğunlukla öğrenci tercihinin göre gerçekleştirilmesi ve öğrencinin zorunlu olarak seçmesi gereken derslerin yanı sıra seçmeli ders seçeneğinin de mevcut olması öğrencinin ilgi alanına göre ders seçmesine olanak sağlayacaktır. İlgi alanına göre ders seçiminde bulunan öğrencinin derse devam hususuna dikkat edeceği ve derse daha istekli katılım sağlayacağı bunun da lisansüstü eğitim sürecinde daha donanımlı bireylerin yetiştirilmesine fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında öğrencilerin öğretim üyeleri ile iletişim kurarken verilen görevleri zamanında yapma ve doğru üslup ile iletişim kurmalarının en önemli unsurlar olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra sürekli iletişim halinde olmaları ve haberli şekilde iletişim kurmaları da öğrencilerden beklenen hususlar arasında yer almaktadır. Kahya (2022), çalışmasında öğrencilerin öğretim üyeleri ile iletişim kurarken çoğunlukla saygı, doğru iletişim kanalları kullanma, üslup, öğretim üyelerini bilgilendirme gibi hususlara önem vermesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle öğrencilerin danışman

hocaları ile sürekli iletişim halinde olmaları, tez sürecinde yazdıklarını belirli aralıklarla danışmanlarına göndermeleri, danışmanlarına yaptıkları hakkında bilgi vermeleri, danışmanların istediği düzeltmeleri zamanında yapmaları önem arz etmektedir.

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında tez konusunun genellikle öğrencinin ilgi alanından hareketle ve zorlanması durumunda danışman önerisi ile belirlendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Yoğunluğu daha az olmasına rağmen tez konusunun veri ulaşımından, alanyazındaki boşluktan ve üniversitenin konu havuzu listesinden hareketle belirlendiği de katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Akbulut, Çepni ve Şahin (2013) çalışmasında tez konusu belirlenirken danışman etkisi, güncellik, ilgi alanı, alanyazında eksik olan konu, orijinallik, yüksek lisans tezlerinin devamı niteliği gibi hususların göz önünde bulundurulduğunu ifade etmiştir. Karadağ ve Özdemir (2017) ise çalışmasında öğrencilerin tez konusunun belirlenmesi sürecinde öğretim üyelerinin çoğunlukla öğrenciler ile birlikte hareket ettiklerini vurgulamıştır. Tez konusunun çoğunlukla öğrencinin ilgi alanından hareketle belirlenmesinin öğrencinin söz konusu süreçte motivasyonunun dinamik kalmasına, bu süreçte ortaya çıkabilecek sorunlara daha olumlu yaklaşım sergilemesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ancak bu süreçte danışmanın düşünceleri ve alanyazında boşluk olması da önem taşımaktadır. Danışman öğrencinin ilgi alanına giren konuyu alanyazındaki boşluğu hesaba katarak ve uygun yöntemleri önererek tezin alanyazına daha da katkı sunacak hale getirebilmesine yardımcı olmalıdır.

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyeleri çoğunlukla aylık ve ihtiyaç duyulduğunda öğrenciler ile görüştiklerini belirtmiştir. Ek olarak haftalık ve 2-3 haftada bir görüşmek isteyen katılımcıların da mevcut olduğu saptanmıştır. Kahya (2022), çalışmasında öğretim üyelerinin neredeyse hepsinin her ihtiyaç duyulduğunda iletişim kanallarını açık tutarak ulaşılabilir olduğunu ifade etmiştir. Öğretim üyelerinin ihtiyaç duyulduğunda iletişim kanallarını açık tutarak ulaşılabilir olması gerek lisansüstü eğitim sürecinin kalitesinin artırılması gerekse sürecin öğrenciler adına verimli kılınması adına büyük önem arz etmektedir. Öğrenciler belirli aralıklarla danışmanlarına yazdıkları hakkında bilgi vermeli, onların geri bildirimini istemelidirler. Danışman ile uzun süreli haberleşmeme tezin yazım sürecinde sorun teşkil etmektedir.

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyelerinin çoğunlukla sorumluluğu zamanında yerine getirmeme sorunuyla karşı karşıya kaldıkları tespit edilmiştir. Sorumluluğun zamanında yerine getirilmemesi tezin bitmesinde gecikmelere ve bu konuda hem öğrencinin hem de danışmanın sıkıntı yaşamasına sebebiyet verebilmektedir. Bunun yanı sıra araştırma yapmama/bilmeme, devamsızlık, farklı lisans mezuniyetlerinin yarattığı sıkıntılar, mesleki uygulamaya dönük derslerin verilmemesi ve hocaların alan hocası olmaması, yazım hataları gibi sorunların da mevcut olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demirdelen Alrawadieh ve Yazıt (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin en çok araştırma yöntemleri ve akademik yazım konusunda yetersiz oldukları vurgulanmıştır. Topal vd. (2017) çalışmasında öğrencilerin derslere yeterince önem vermediği, derslere devam etmediği ve lisansüstü eğitim için gerekli olan araştırma kültürüne

sahip olmadığını dile getirmiştir. Benzer şekilde Kahya (2022), öğretim üyelerinin az okuma yapılması, etik ilkel ihlali, zaman yönetimi, motivasyon eksikliği, derslere devam sorunlarıyla karşı karşıya kalındığını ifade etmiştir. Öğrenciler öncelikle Araştırma Yöntemleri dersini önemseyip alanyazın taraması, alıntı yapma, araştırma yöntemleri gibi konuları iyice öğrenmelidir. Zorluk yaşadığı yerde danışmanından yardım alıp onun yönlendirmelerini önemsemelidir. Bu noktada danışmanın verdiği sorumlulukların zamanında yerine getirilmesi tez sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi bakımından önem taşımaktadır.

Öğretim üyelerinin lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri incelendiğinde öğretim üyelerinin çoğunluğu tarafından öğrencinin istekli olması gerektiğinin dile getirildiği görülmüştür. Ayrıca öğrencinin yeterli araştırma yapması, düzenli iletişim kurması, devam yüzdesinin artırılması, programa öğrenci seçilirken belli lisans mezuniyetinin aranması, iyi bireleme yöntemi ile öğrenci seçiminin gerçekleştirilmesi gibi hususların da önemli olduğu vurgulanmıştır.

Araştırmanın çeşitli kısıtlara sahip olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. İlk olarak araştırma ulaşılabilen öğretim üyeleriyle gerçekleştirildiğinden evrene ilişkin genellemeler yapılamamaktadır. İkinci olarak araştırmanın çalışma grubunu Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalında görev alan öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalarda lojistik veya uluslararası ticaretle ilgili farklı ana bilim dallarında görev alan öğretim üyeleri kapsama alınabilir, doktora ve yüksek lisans ayrımı yapılarak sorular sorulabilir. Eğitim süreci aynı çalışmada hem öğrenci hem de öğretim üyelerinin bakış açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Akbulut, H.İ., Çepni, S. ve Şahin, Ç. (2013). Doktora tez sürecinde karşılaşılan problemlerin belirlenmesi: eğitim fakültesi örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 50-69.
- Akyürek, M.İ. (2022). Lisansüstü eğitim yapılmamasının nedenleri ve üniversitelerden beklentiler: bir fenomenoloji çalışması. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 1-8.
- Aydemir, S. ve Çam, Ş. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal Of Education*, 4 (4), 4-16.
- Aydın, İ. (2019). *Akademik etik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Babacan, M. (2003). Lojistik sektörünün ülkemizdeki gelişimi ve rekabet vizyonu. *EgeAcademic Review*, 3 (1), 8-15.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Bayar, A. ve Duran, E. (2019). Lisansüstü eğitimde nitelik sorunları. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7 (20), 219-240.
- Baysal, A. ve Hocaoğlu, N. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde G. Ocak (Edt), *Nitel araştırma modelleri-desenleri* (126-149). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bedlek, P. (2022). *Uluslararası ticaret ve lojistik ile uluslararası ticaret ve lojistik yönetimi ana bilim dallarında yazılan tezlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tarsus Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mersin.
- Bilgin, T. ve Kazancı Sunaoglu, Ş. (2022). Lojistik performans ve uluslararası ticaret ilişkisi üzerine alanyazın incelemesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 325-344.
- Bilim, Y. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri: kavramlar, analizler, araştırmalar. İçinde A. Yüksel, A. Yanık ve R.A. Ayazlar (Edt), *Görüşme tekniği* (235-247). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4 (2), 177-187.
- Bozyiğit, S. (2016). Türkiye'deki lojistikle ilgili lisans bölümlerinin ders programları üzerine bir içerik analizi. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 11 (42), 133-149.
- Bülbül, T. (2003). Ankara üniversitesi eğitim bilimleri fakültesinde görev yapan öğretim üyelerinin lisansüstü öğretime öğrenci seçme sürecine ilişkin görüşleri. *Ankara University Journal Of Faculty Of Educational Sciences (JFES)*, 36 (1), 167-174.
- Coşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2019). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamaları*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Creswell, J. M. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev: S.B. Demir ve M. Bütün). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakaloz, B. (2008). *Lojistik yönetiminde simülasyon temelli eğitim yaklaşımları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çelebi, M. ve Orman, F. (2021). Nitel araştırma yöntemleri. İçinde M. Çelebi (Edt), *Veri toplama teknikleri* (142-163). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çıkmak, S. (2016). Türkiye'de lojistik eğitiminin durumu ve lojistik eğitiminin geliştirilmesine yönelik öneriler. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (3), 1-13.
- Daud, D. (2012). Logistics educational needs of malaysia: a conceptual study. *Academic Research International*, 3(3), 336-344.

- Demirdelen Alrawadieh, D. ve Yazıt, H. (2021). Doktora deneyiminin öğrenciler ve akademisyenler açısından değerlendirilmesi. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (46), 1229-1245.
- Dilci, T. (2019). Eğitim bilimleri örnekleminde lisansüstü eğitimin niteliksel boyutuna ilişkin görüşler (nitel bir çalışma). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29 (1), 159- 179.
- Doğrul, H. ve Yanpar Yelken, T. (2022). Öğretim elemanlarının ve lisansüstü öğrencilerinin birbirlerine olan beklentileri ile metaforik algılarının incelenmesi. *Turkish Journal Of Educational Studies*, 9 (1), 1-22.
- Ercan, B. ve Özkoç, A.G. (2022). Turizm akademisyenlerinin lisansüstü eğitim gören öğrencilere yönelik beklentilerinin incelenmesi: subü turizm fakültesi'nde bir araştırma. *20. Geleneksel Turizm Sempozyumu*, 49.
- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597-606.
- Güler, A., Halıcioğlu, M.B. ve Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kahya M. (2022). *Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaca, S. (2021) *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karadağ, N. ve Özdemir, S. (2017). Türkiye'de doktora eğitimi sürecine ilişkin öğretim üyelerinin ve doktora öğrencilerinin görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 267- 281.
- Karagöz, Y. (2021). *SPSS AMOS META uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karakütük, K., Aydın, A., Abalı, G. ve Yıldırım, S. (2010). Lisansüstü öğretimin sorunları konusunda Ankara'daki üniversitelerin lisansüstü enstitü yöneticilerinin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 42-53.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye'de lisansüstü eğitim: sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 94-114
- Kaya, S., Sezgin, G. ve Kavcar, N. (2005). Eğitim bilimleri enstitüsünde lisansüstü eğitimin öğrenci ve öğretim üyesi açısından değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 321-326.
- Korkmaz, İ. (2020). Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde B. Oral ve A. Çoban (Edt), *Nicel araştırmalarda evren, örneklem, örnekleme teknikleri* (147-159). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Korkut, Y., Yavuz, S. ve Zeren, F. (2021). Uluslararası ticaret ve lojistik arasındaki ilişkinin incelenmesi: G20 ülkeleri örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (30), 77-88.
- Ocak, G. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde G. Ocak (Edt) *Bilimsel araştırmalarda kullanılan veri toplama yolları* (218-268). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 323-343.
- Özkan, R. (2018). *Lojistik Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Algılarının İşletme İle İlgili Faktörler Bağlamında İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mersin.

- Özoğlu, B., Senir, G. ve Büyükkelik, A. (2020). Devlet üniversitelerinde lojistik eğitime yönelik bir araştırma. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (2) , 19-35.
- Sayan, Y. ve Aksu, H. (2005). Akademik personel olmadan lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunlar üzerine nitel çalışma: Dokuz Eylül Üniversitesi - Balıkesir Üniversitesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* , (17), 59-66.
- Sevinç, B. (2001). Türkiye'de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve öneriler. *Ankara University Journal Of Faculty Of Educational Sciences (JFES)*, 34 (1), 125-137.
- Sezgin, F., Kavgacı, H. ve Kılınç, A.Ç. (2011). Türkiye'de eğitim yönetimi ve denetimi lisansüstü öğrencilerinin öz değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 161- 169.
- Şahan H. H ve Uyangör N. (2021). Nitel Araştırma Yöntemleri. İçinde M.Çelebi (Edt), *Bilimsel araştırmada örneklem seçimi* (112-137). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şahin, Ç. ve Karakuş, G. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma Yöntemleri. İçinde G. Ocak (Edt), *Katılımcıları seçme: Evren ve örneklem* (180-214). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Topal, M., Sağlam, H. İ. ve Akgün, Ö. E. (2017). Lisansüstü öğrencilerin ve öğretim elemanlarının gözünde lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. In *VIII. International Graduate Education Symposium Proceedings Book* (109-117).
- Turgut, Y. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde A. Tanrıoğen (Edt), *Verilerin kaydedilmesi, analizi, yorumlanması: nitel ve nicel* (193-247). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tutar, H. ve Tuncay Erdem, A. (2022). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları*. Ankara: seçkin yayıncılık.
- Yazar, T. ve Keskin, İ. (2020). Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde B. Oral ve A. Çoban (Edt), *Nitel araştırmada örneklem* (229-246). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9.basım)*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, R. (2008), *Türkiye'de lisansüstü öğrenim için öğrenci seçimi: kara harp okulu savunma bilimleri enstitüsünde bir uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Harekât Araştırması Ana Bilim Dalı, Ankara.